

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**SULTANBEYLİ HASANPAŞA İLKOKULUNDAKİ
ÖĞRETMENLERİN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE
KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS BİTİRME PROJESİ

Sezgin KOMŞU

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**SULTANBEYLİ HASANPAŞA İLKOKULUNDAKİ
ÖĞRETMENLERİN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE
KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**Sezgin KOMŞU
(200512015)**

**Prof. Dr. Tuncay AKÇADAĞ
(Unvan, Adı Soyadı)**

İSTANBUL, 2022

BEYAN/ETİK BİLDİRİM

Bu projenin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sezgin KOMŞU

İmza

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasının her aşamasında yardımcı olan, önerileriyle çalışmama büyük katkı sağlayan danışmanım Sayın Prof. Dr. Tuncay AKÇADAĞA'a teşekkürlerimi sunarım.

“Eğitim Yönetimi ve Denetimi” alanında bizleri en iyi şekilde yetiştirmek amacıyla değerli bilgi ve tecrübelerini bizlere aktaran ve her zaman destek olan tüm hocalarıma, FSM Vakıf Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü çalışanlarına, Tez konum ile ilgili çalışmalarına katılan öğretmenlerimize ve diğer emeği geçen herkese çok teşekkür ederim.

Sezgin KOMŞU

İmza

SULTANBEYLİ HASANPAŞA İLKOKULUNDAKİ ÖĞRETMENLERİN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sezgin KOMŞU

ÖZET

Bu araştırmanın amaçları, Sultanbeyli Hasanpaşa İlkokulundaki yabancı uyruklu öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerin karşılaştıkları problemleri, problemlere yönelik olarak buldukları çözümleri ve problemlere yönelik çözüm önerilerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Araştırma esnasında nitel bir araştırma kullanılmıştır. Araştırmada veriler İstanbul'da Sultanbeyli Hasanpaşa İlkokulunda yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu sınıflardaki öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek elde edilebilmiştir. Çalışılan gurubun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik sağlanmıştır.

Araştırma ile bulunan veriler ve analizleri sonucunda yabancı uyruklu öğrenciler ve ailelerinin özellikleri, karşılaşılan problemler, problemlere yönelik bulunan çözümleri ve çözüm önerileri teması olarak üç ana tema tespit edilmiştir. Aile özellikleri temasında: Türkiye'de bulunmalarının sebepleri, aile yapıları, maddi olanakları, çocukların eğitimleri ile ilgilenme durumları, göç etme sebepleri gibi verilere ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlarda ise; davranış problemleri, iş birliği sorunları ve eğitim öğretim süreci sorunları olmak üzere üç alt tema altında sıralanmıştır. Araştırmanın üçüncü temasında öğretmenlerin yukarıda belirtilen problemlerle ilgili olarak buldukları çözümleri ve problemlere yönelik çözüm önerileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İlkokul, Yabancı uyruklu öğrenci, Öğretmen, Yönetici*

PROBLEMS FACED BY TEACHERS AT SULTANBEYLİ HASANPAŞA PRIMARY SCHOOL WITH FOREIGN STUDENTS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS

Sezgin KOMŞU

ABSTRACT

The aims of this research are to try to reveal the problems faced by the classroom teachers with foreign students in Sultanbeyli Hasanpasa Primary School, the solutions they found for the problems and the solution proposals for the problems. A qualitative research was used during the research. The data in the research was obtained by face-to-face interviews with the teachers in the classes with foreign students at Sultanbeyli Hasanpasa Primary School in Istanbul. The maximum diversity was achieved in the determination of the studied group.

As a result of the data and analyzes found in the research, three main themes were determined as the characteristics of foreign students and their families, the problems encountered, the solutions found for the problems and the solution proposals. In the theme of family characteristics: Data such as the reasons for their stay in Turkey, their family structure, financial opportunities, their interest in children's education, the reasons for migration were obtained. In the problems faced by classroom teachers; They are listed under three sub-themes as behavioral problems, cooperation problems and education and training process problems. In the third themes of the study, the solutions found by the teachers regarding the above-mentioned problems and the solution suggestions for the problems were discussed.

KeyWords: *Primaryschool, Foreignstudents, Teacher, Administrator*

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
İÇİNDEKİLER	3
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Eğitim- Öğretim	6
2.2. Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramı	7
2.2.1. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Sınıf Yönetimi	7
2.2.2. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Okul Kültürü	8
2.3. Okul-Aile İş Birliği	8
2.4. Ana Dil Kavramı	9
2.5. Türkiye ve Göç	10
2.6. Çok Dillilik	10
2.7. Yabancı Dil Öğrenme İhtiyacı	11
2.8. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	11
3. YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Çalışma Grubu	14
3.3. Veri Toplama Aracı	16
3.4. Verilerin Toplanması	17
3.5. Verilerin Analizi ve Süreci	17
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışmaları	18
4. BULGULAR	19
4.1. Bulgular	19
4.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Ailelerinin Özellikleri	19

4.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile İlgili Karşılaştıkları Problemler	21
4.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle İlgili Karşılaşılan Problemlere Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Çözüm Etkinlikleri ve Önerileri nelerdir?	23
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	26
5.1. Sonuçlar	26
5.2. Öneriler	28
KAYNAKÇA	29

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1.Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	2
Tablo1.2.Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı.....	2
Tablo 1.3.Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	3
Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğretmenler ve mesleki deneyim durumlarını gösterir tablo.....	15
Tablo 4.1. Hasanpaşa İlkokulu öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin aile özellikleri ile ilgili verdiği cevaplar.....	19
Tablo 4.2. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılan sorunlara öğretmenlerin verdiği cevaplar.....	21
Tablo 4.3.Hasanpaşa İlkokulundaki Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Çözüm Önerileri.....	24

1. GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlamalarına yer verilmiştir.

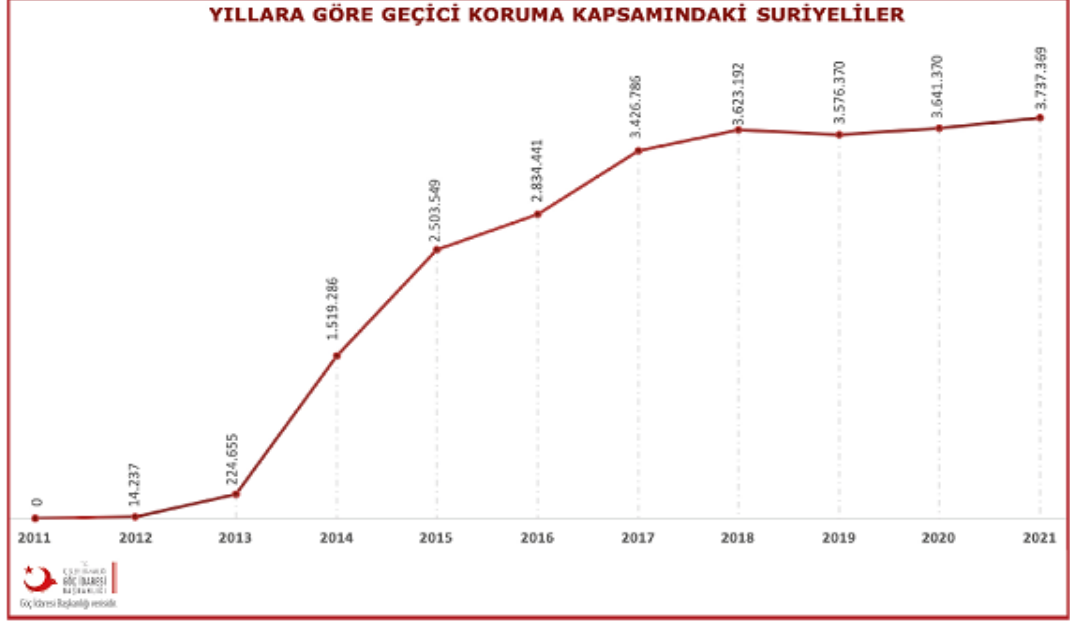
1.1.Problem Durumu

21.YY'da gelişen dünya ile birlikte eğitim-öğretim alanında hissedilen en önemli hareketlilik, savaşlar ve geçim sıkıntıları ile birlikte yabancı ülkelere giden öğrenci sayılarındaki büyük artış olmuştur. Türkiye hareketliliğin yaşandığı en büyük ülkelerden biridir. Göçe maruz kalan ailelerde uyum sorunlarının yaşandığı ve bu durumun çocukların eğitimlerine de yansıdığı görülmüştür.(Kaştan, 2015: 218).

Değişen dünya şartları ile birlikte insanların da çağa ayak uydurma adına kendilerini geliştirmeleri şart olmuştur. Çağa yak uydurabilmenin en temel şartı da iletişimdir. Bu bağlamda göçe maruz kalabileceğini düşünen insanların aklındaki en temel soru iletişim sorunudur. Bu sorunu çözebilmek adına yerleşmeyi planladıkları ülkenin dilini öğrenebilmek veya bunun için hazırlık yapabilmek en temel unsur olmuştur.

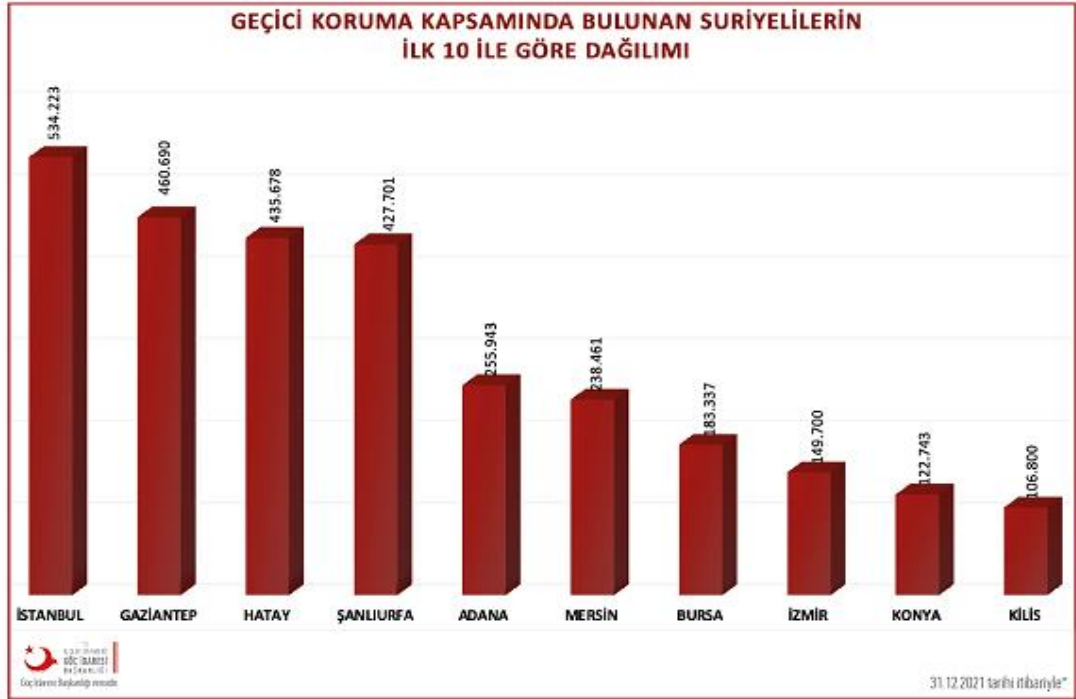
Mevcut Eğitim sisteminin eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren yabancı uyruklu öğrencilerimize yönelik bir eğitim politikası geliştirmede nitelik ve nicelik açısından yetersiz olduğu, öğretmenler ve diğer paydaşlarca dile getirilmektedir. Öncelikle, yabancı uyruklu öğrencilerin beklentilerinin gerçekleştirilmesi ve yaşanan sorunların çözümü için yaşadıkları toplumun dili olan Türkçeyi iyi öğrenebilmeleri gerekmektedir (Parekh, 2002' den akt. Arı, 2010).

Tablo 1.1.Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı 2021 Verileri

Tablo 1.2.Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı 2021 Verileri

Tablo 1.3.Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN
YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI**

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	2.010.301	1.727.068	3.737.369
0-4	264.347	246.770	511.117
5-9	294.583	276.673	571.256
10-14	221.408	207.994	429.402
15-18	139.826	119.752	259.578
19-24	287.169	216.350	503.519
25-29	223.898	162.492	386.390
30-34	168.839	122.538	291.377
35-39	126.687	99.212	225.899
40-44	86.570	75.476	162.046
45-49	58.679	57.367	116.046
50-54	46.550	45.404	91.954
55-59	35.419	35.472	70.891
60-64	23.349	24.110	47.459
65-69	15.209	16.056	31.265
70-74	8.987	9.900	18.887
75-79	4.420	5.478	9.898
80-84	2.421	3.232	5.653
85-89	1.152	1.701	2.853
90 ve üstü	788	1.091	1.879

 31.12.2021 tarihi itibarıyla*

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı 2021 Verileri

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün 31.12.2021 raporuna göre ülkemizde 3.737.369(Tablo 1) Suriyeli yaşamakta olup bunların 534.223 tanesi İstanbul'da ikamet etmektedir (Tablo 2'den alınmıştır). Suriyeli öğrenci sayıları incelendiğinde ise ülkemizde ilkökul 5-9 yaş grubu toplam 571.256 öğrenim çağında çocuk yer almaktadır(Tablo 3'den alınmıştır.) Çalışmanın yapıldığı Sultanbeyli Hasanpaşa İlkokulu incelendiğinde ise 160 yabancı uyruklu öğrenci tespit edilmiş ve bunların 2 tanesi Pakistan, 156 tanesi Suriyeli, 1 tanesi Azerbaycan ve 1 tanesi de Özbekistan olarak belirlenmiştir.

1.2.Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi: Sultanbeyli Hasanpaşa İlkokulundaki öğretmenlerin eğitim faaliyetleri esnasında yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaştıkları problemler, problemlere yönelik buldukları çözümler ve çözüm önerileri nelerdir?

Araştırmada mevcut problem durumları ele alınmış ve bunlardan hareketle aşağıdaki alt problemler de araştırma konusu olarak ortaya konmuştur.

- 1.Yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerinin özellikleri nelerdir?
- 2.Sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan problemleri nelerdir?
- 3.Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan problemlerle ilgili sınıf öğretmenlerinin çözüm etkinlikleri ve önerileri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Amacı

Yapılan projenin amacı yabancı uyruklu öğrencilerimizle ilgili karşılaşılan problemlerin neler olduğu, öğretmenlerin konuyla ilgili sorunların çözümü için neler yaptığını açıklamak olacaktır.

Araştırmanın çerçevesinde yabancı uyruklu öğrencilerin, geldikleri ülkelerde eğitim ve öğretim faaliyetlerinde sorunlar yaşadığı görülmekte olup bu sebeple de bu sorunların tespiti neticesinde sorunların çözüm yollarının bulunması ile bu öğrencilerin daha verimli bir eğitim-öğretim süreci geçirebileceği öngörülmektedir.

1.4.Araştırmanın Önemi

Yapılan bu araştırma ile :

1. Sultanbeyli Hasanpaşa İlkokulunda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin okullarda yaşadığı sorunların tespiti, çözümü ve çözüm önerilerinin bulunması ile kısa ve uzun vadede eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin artmasıdır.
2. Eğitim-öğretim sistemi içerisinde sadece yabancı uyruklu değil ülkemiz içerisinde de diğer kültürden gelen öğrencilerin kendi köken ve kültürleri

dışındaki yerlerde eğitim görmesinde de zaman zaman sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

3. Farklı kültürlerin olması öğrencilerin adapte sorunlarıyla karşılaşmasına zemin hazırlamaktadır. Kültür ve dil farklılığı ile bir arada eğitim-öğretim gören öğrenciler arasında gruplaşmalar olmakta öğrencilerin eğitim dışında başka konularla da meşgul olmasına sebep olmaktadır.
4. Belirtilen sorunlar ve bu sorunlara ek birçok sorunun tespiti çok önemlidir. Bu sorunların tespiti ile çözüm arayışlarına başlamak ve maksimum verimin nasıl ve ne şekilde alınacağı konusu çok önemlidir.
5. Bu araştırma okulumuzda öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunların tespitinin yapılması ve öğretmenlerin, bu sorunlara yönelik ne tür çözüm önerileri getirdiklerinin belirlenmesi açısından çok önemlidir.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Sultanbeyli İlçesinde Hasanpaşa İlkokulunda görevli 65 öğretmen görüşleri ile sınırlıdır.
- Araştırma, Hasanpaşa İlkokulunda görevli öğretmenlerin araştırma aracına verdikleri cevaplarıyla sınırlıdır.
- Araştırma ile elde edilen bulguların tamamı araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Öğretmen: Resmi ilkokullarda görevli ve branşı sınıf öğretmenliği olan öğretmeni olarak tanımlanmıştır.

Yabancı Uyruklu Öğrenci: Eğitim-öğretim faaliyetleri için bir başka ülkeye gitmek zorunda kalan mülteci, sığınmacı ve uluslararası koruma ihtiyacı olan öğrencileri ifade etmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma ile ilgili yapılmış çalışmalara yönelik bilgiler bulunmaktadır.

2.1.Eğitim- Öğretim

Her ülkenin kendine ve kültürüne özgü bir eğitim sistemi vardır. Eğitim sistemi, ülkede uygulanmakta olan eğitim için şart olan yapılanmayı ifade eder. Eğitim, insan hayatındaki en önemli yapılanmadır. Bu nedenle, eğitim sistemi hazırlanırken, çok büyük bir birikim ve özen gerekmektedir.

Eğitim, bireylerin belirlenen bir amaca uygun olarak yetiştirilme sürecidir diyebiliriz. Bu sürecin sonucunda, kişinin benliğinde farklılaşmalar oluşur. Bu farklılaşmaların temelinde yatan sebepler ise eğitim-öğretim sürecinin devamı ile kazanılan bilgiler, beceriler, tutumlar ve değerleridir. Eğitim bilinçli (formal) veya bilinç dışı (informal) gerçekleşebilir. Formal eğitim, genel itibari ile bir eğitimci tarafından verilebilen ve bir süreç iken; informal eğitim, bireylerin toplumlar ve çevresindeki insanlar tarafından bilinç dışı görerek veya yaşayarak kişilik özelliklerinde, değerlerinde ve becerilerinde oluşan değişikliktir. İnformal eğitime, bireylerin toplumdan öğrendiği kültürel değerleri örnek olarak söylemek mümkündür (Fidan, 2012).

Öğrenmeler, tekrarlar veya davranışlar yoluyla elde edilen bir bilginin bireylerde oluşturduğu kalıcı değişikliklerdir. Bu durumda öğrenmeden söz edebilmemiz için öğrenilen bir şeyin devamlı olması ve tekrarı ön planda olur. Bu konu ile ilgili davranışçılık (behaviorism) kuramına göre öğrenme, bir uyarıcıya karşı gösterilmiş olan tepkinin kalıcı olması olarak tanımlanabilir.(Bacanlı, 2012).

Yabancı dil eğitimleri ülkemizin yürütmüş olduğu iç ve dış politikalar ile eşdeğer bir biçimde değişkenlik göstermiş olup bu yüzden de bazı dönemler de farklı dillerin tercih edilmesinin asıl sebebi budur. Bu yüzden iş yapılan ülkenin dili ülke gençlerine de öğretilerek işlevsel bir iş birliğinin yapılması amaçlanmıştır (Güneş, 2009, s.5).

2.2.Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramı

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle ilgili terim içerisinde, öğrenimini gerçekleştirebilmek için farklı bir ülkeye göç etmek zorunda kalan, mülteci, sığınmacı ve uluslararası koruma ihtiyacı bulunan bireyler girmektedir (Çağlar, 1997). Ülkemizde yabancı uyruklu öğrenci denilince daha çok mülteci ve sığınmacı gibi ülkemize gelen bireyler gelmektedir. Sayıları yüz binleri bulan yabancı uyruklu öğrenciler, tabii olarak en çok iletişim problemi yaşamaktalar. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimle ilgili sorunları dışında en çok kültürel ve ekonomik problemleri vardır.

2.2.1. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetiminde; sınıf öğretmenlerince, sınıftaki öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımları ve etkili bir öğrenme seviyesine varabilmeleri için uygun öğrenme koşulları sağlanması ve bu şartları sürdürebilmesi sürecidir (Weber, 1986, s.272) Sınıf yönetimi, öğrencileri pasif tutarak yalnızca dinleyen kişi rolüne geçiren ve disiplin altına alan bir süreç değildir (Başar, 2006).Sınıf yönetiminin amaca uygun olabilmesi için; öğretmen tarafından öğrencilerin kişisel farklılıkları ile ele alınması, öğrenme alanına hitap edebilecek şekilde uygun öğrenme ortamının hazırlanması gerekmektedir. Öğrencilerin hep beraber etkinlikler yapabilmeleri, öz denetimde bulunarak birlikte hareket etmeleri, bilgi ve beceri paylaşımları, sosyal kaynaşmaları ve uyumları açısından sınıf öğretmenlerinin gerekli gözlemi yaparak rehber olması beklenir. Bu hareketle etkili bir sınıf yönetimi de gerçekleşmiş olur.

Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu sınıflarda sınıf yönetiminde daha zor ve farklı sorunlar bulunmaktadır. İletişim konusunda problem yaşanan sınıflarda öğrencilerin beraber etkinliğe katılımları ve paylaşımları oldukça güçleşir. Böyle bir durum etkili bir sınıf yönetimini zorlaştırır. Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğretmenler öncelik olarak her öğrencinin yer alacağı sosyal etkinlikler yaptırarak öğrencilerin kaynaşmasını sağlamalıdır. (Yapıcı, 2003)

Sorunlardan ve örneklerden yola çıkıldığında sınıf yönetiminde, öğrencilerin davranışlarında eğitimin hedefleri doğrultusunda, istedik biçimde kasıtlı olarak olumlu yönde davranış değişiklikleri oluşturarak, onları merkezde tutarak aktif bir şekilde kendi çabaları ve öğretmenin rehberliği ile yeni bilgiler öğrenmelerini sağlamak amacıyla öğretmenler tarafından gerçekleştirilen tüm uygulama ve etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir.(Kaştan,2015)

2.2.2. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Okul Kültürü

Okul kültürü tanımı, en anlaşılabilir tabiriyle okul ortamını oluşturan ideallerin, değer, varsayım, inanış ve tutumların senkronizasyonudur (Arslan, Satıcı ve Kuru, 2007: 372)

Okul kültürünü oluşturabilmek en zor olgudur. Özellikle farklı kültür, farklı dil ve farklı değerlerle birleşen öğrencilerin olduğu okullarda okul kültürünün gelişimine ve devamlılığı çok zor olabilir. Olumsuzları ortadan kaldırmak bu farklılığı bir zenginliğe dönüştürerek ortak bir hedefe yürümek ortak en büyük sorumluluktur.Okul kültürünün çok güçlü olması gerekir.Güçlü bir okul kültürü örgüt üyelerine bulunduğu örgüte aidiyet duygusu kazandırmakla kalmaz,, örgüt içinde bütünleşmeyi de sağlar.Örgütün var olan misyonunun gerçekleşme olasılığını artırır, örgüt başarısına doğrudan olumlu katkı sağlar. (Nas, 2003:2).Örgüt içerisinde kültürel yaklaşım bu örgütün etkili olması ve sistemli bir şekilde ilerlemesini kolaylaştırır. Okul kültürü; okul içerisindeki yöneticilerin değişmesi, eğitimcilerin değişmesi gibi değişikliklere karşın okulun sağlıklı bir şekilde devamlılığını sağlar.(Terzi, 2007: 100).

2.3.Okul-Aile İş Birliği

Anne-babaların bilgi ve becerilerinin okul ortamında değerlendirilmesi, öğrencileri hangi sınıflarda olurlarsa olsunlar anne ve babalarının çocukları ile ilgili bilgi ve becerilerinin okula kazanımı sağlanarak iş birliği ortamı sağlamak gerekir. Okulda öğrencisi bulunan bütün veliler okul aile birliği doğal mensubudur. Okulun yakın çevresini de bunlar oluşturmaktadır. Her bir üyenin toplumda değişik kademedede

ve değişik statüde olduğu göz önüne alınırsa okul aile birliğinin okulun tüm çevresi kapsayacak bir yapıya sahip olabileceği düşünülebilir. Okul-aile iş birliği sonucunda, ailenin güçlü yönleri (çocukları ile ilgili en doğru bilgi birikimine sahip olmaları ve aile olmanın sağladığı destekleyici iç huzur ortamı) ile okulun uzmanlığı (çocuğun gelişimi için zengin ve uyarıcı çevre/yaşantılar sunma) birleşir(Diken, 2008).Okul - aile iş birliği geliştirme sürecinde öğrencilerin yaş seviyelerine ve velilerinin ihtiyaçlarına göre değişik etkinliklere kullanılmaktadır. Etkinlikler; ev ziyaretleri, aile katılımı, aile danışmanlığı, grup görüşmeleri, veli görüşmeleri, toplantılar, telefonla irtibatlar, karşılıklı yazışma, vb. ve ailelerin eğitimi çalışması şeklinde sıralanır (Dinç, 2008).

2.4.Ana Dil Kavramı

Toplumun her bir ferdi, doğumundan sonraki iki üç yıl içinde çevresinden edindiği iletişimsel bilgileri zihninde özümseyerek eylemsel veya sözel hareket etmeyi öğrenmektedir. Bu sürece, anadil denmektedir (Demircan, 2013).

Anadilimiz, iletişim kurabilmek için ve sonraki yıllarda bir başka dili veya dilleri öğrenebilmemiz için en önemli temeldir. Bir insan zihninde iletişim becerisi olarak dili 2-13 yaşları arasında kazanmaktadır. Bu döneme kritik eşik denmektedir. Kritik eşik sonucunda dil becerisi kazanılmış olur. Dil, belirli kalıpları ve kuralları ile anlamı olan ve değişken sembollerden oluşan, insanların birbirleri ile iletişim kurabildikleri en önemli araçtır. Ayrıca bu çıkartılan sesler bulunduğu topluma işlevsel farklılık kazandırır (Demirel, 2012, s. 2).

Dünyada geçmişten günümüze konuşulan dillerin sayısını bilmek imkânsızdır. Ancak bununla ilgili insanlar araştırmalar yapmışlar ve yapılan araştırma sonucunda 3000-5000 dilin kullanıldığını tahmin etmişlerdir. Değişen küresel dünyada ülkelerin çıkarlarıyla hedeflerde değişmiştir. Türkiye'nin de bu süreçle birlikte siyasal, ekonomik, kültürel hedeflerinde değişiklikler olmuştur. Siyasal hedef olarak sayılabilecek en önemli hedef Avrupa Birliğine tam üyelik olmuştur. Bu durumda da dil öğrenimi çok önem arz etmektedir. (Dilaçar, 1968, Hill, 1969; Özen, 1978'den akt. Demirel, 2012, s. 3).

2.5.Türkiye ve Göç

Göç terimi kısaca bir yerden başka bir yere çeşitli sebeplerden yer değiştirme olarak ifade edilmektedir. Göç hangi yöne yaşanırsa yaşansın olumlu veya olumsuz etkilerini hem göç alan hem de göç veren yerler fazlasıyla yaşamaktadır.Yabancı uyruklu öğrencilerin oluşturduğu ve çoğunlukla yaşamını devam ettirebilmek için zorunlu olarak yer değiştiren insanlar ülkemizde çoğunluktadır. Gelir seviyesini arttırmak, hayatını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmek için farklı bölgeye göç yapan kişilere göçmen denilir (Taşkın, 2014).

Orta doğudaki savaş ortamı, siyasi ve etnik çatışmalar, ekonomik zorluklar gibi sebeplerle son yıllarda ülkemizde göç olayı çok artmıştır.Ortadoğu'da savaş atmosferinin kalıcı hale gelmesi hayat şartlarını yaşanması imkânsız bir hale getirmiş, Türkiye'ye olan göç hareketlerinin artmasında önemli bir rol olmuştur. 2000 yılında Afganistan ile başlayan göçmen hareketliliği, savaş sonucu oluşan ortamla beraber Irak gelmiş, ileriki dönemlerde Orta- Doğu'da yaşanan Arap Baharı etkisiyle de Türkiye'ye doğru yeni bir göçmen hareketi çoğalarak artmaya devam etmiştir. 2011 yılından itibaren Suriye'de yaşanan savaşın sonucunda bu göçmen hareketliliği içinden çıkılması imkânsız bir hale gelmiştir(Danış, 2004).

Göçle gelen yabancı uyruklu çocukların en temel hakkı olan yaşama, barınma, beslenme, eğitim, sağlık vb. haklarının da sağlanması gerekmektedir. Bu haklarından biri olan eğitim hakkı ile ilgili, yabancı uyruklu öğrencilerin gerek çevreleri gerekse de öğretmenleriyle ve akranlarıyla iletişim kurma mecburiyeti ile Türkçeyi öğrenme zorunlu bir ihtiyaç olmuştur. Öğrenme ya da öğretme, iletişimden ayrılmayan bir bütünün parçaları gibidir. Kendisini ifade edemeyen bir bireyin, karşısındakini anlayamayan bir bireyin eğitiminden de söz etmek mümkün değildir.(Tekin, 1980).

2.6.Çok Dillilik

Dil öğrenimi ve çeşitliliği çok milletli ülkelerde yaygın olmakla birlikte değişen dünya koşullarında siyasi, ekonomik vb. sebeplerden yaygınlaşmıştır. Dil

öğrenimi temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Özellikle çok milletli ülkelerde yaygınlaşmıştır. Çok dillilik kültürel bir zenginlik haline gelmiştir. Bu konuyla ilgili Edwards, her insanın iki dilli olabileceğini savunmaktadır. Bir yabancı dilde en az bir veya iki kelimeye hâkim olsak bile bu bizim iki veya çok dilli olduğumuz anlamına geldiğini ifade eder. İki veya çok dillilikte önemli olan, bireyin bu dil veya dillere hangi dilsel düzeyde hâkim olduğudur (Edwards'dan aktaran Gass&Selinker, 2008).Demircan'a (2013) göre birey yaşamının herhangi bir evresinde bir nebze dahi olsa bir başka dili kullanmaya başlıyorsa bu onun iki veya çok dilli döneme girmiş sayılacağı anlamına geldiğini ifade eder.

2.7.Yabancı Dil Öğrenme İhtiyacı

Temel olarak yabancı dil öğrenmeye sebep sayılabilecek başlıklar şunlardır

- Toplumsal, kültürel ve sosyal statü: İnsanlar arasında yabancı dil bilen ve bilmeyen bireyler arasında farklılıklar oluşmuştur. Yabancı dil bilmenin ayrıcalık kazandıracağı düşüncesi ile yabancı dil bilmenin önemi artmıştır.
- Fizyolojik, bilişsel ve bilimsel sebepler: Yabancı dil eğitimi genellikle anadil eğitimi ile birlikte sağlıklı yürütülememektedir. Çünkü anadil yabancı dil öğrenimine ket vurmaktadır. Bu durumda da yabancı dil eğitiminin doğru yerlerde ve planlı programlı şekilde yabancı dile ağırlık verilen yerlerde olması gerekir.
- Ekonomik ve siyasal sebepler: değişen dünya koşullarında insanlar hem kendi çıkarları hem de ülke çıkarları doğrultusunda yabancı dil eğitimi ağırlık vermektedirler. Yabancı dil siyasal ve ekonomik faydalar sağlamaktadır. Özellikle devletlerin dış politikalarının sürdürülebilirliği ve gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.(Aslan, 2008, s. 3).

2.8.Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Hasanpaşa İlkokulunda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili gözlemlenen sorunlar, sorunlar ve kaynakları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin öğretmen

görüşlerinin neticesinde belirlenmesi ve sunulmasının amaçlandığı bu çalışmayla ilgili yapılan araştırmalar aşağıdaki gibidir.

Polat (2012), ülkemizde eğitim-öğretim faaliyetlerinden faydalanan yabancı uyruklu öğrencilerin okulda yaşadıkları problemleri ortaya çıkarmaya çalıştığı olgubilimle desenledikleri çalışmalarında 8 sınıf, 7 branş öğretmeni, 22 yabancı uyruklu öğrenci ve 11 veli ile görüşme yapılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler üç yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları; sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile karşılaştıkları genel sorunları, öğrencilerle ve aileleri ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunları ve buldukları çözüm önerilerini gruplandırmıştır. Sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili olarak yaşadıkları genel sorunları; aile, eğitim sistemindeki farklılıklar, yaş farklılıkları, dil ve kültür sorunları olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ise; dil, kültür farklılıkları, akademik başarısızlıklar, toplumsal baskı, etkinlikler ve becerileri geliştirmeye yönelik dersler yapılmaması, uyum sorunu, ödevler ve okuduğunu anlama güçlüğü olduğu saptanmıştır. Velilerinin yaşadıkları sorunlarında; eğitim sistemindeki eksiklikler, Türkçe öğretimi, ödev, ders materyallerinin eksikliği, sosyal aktivitelerin az olması, toplum baskısı, okul ve aile iletişimsizlikleri, huzursuzluk, akademik başarısızlıklar ve değerlendirmedeki hatalar olduğu tespit edilmiştir.

Yiğit (2015) yabancı uyruklu öğrenciler için eğitim uygulamaları ve sorunları tespit edebilmek, konuyla ilgili beklentiler ve çözüm önerileri belirleyebilmek amacı ile Kırşehir ve Nevşehir’de merkez ilçelerde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü ortaokulda yapmış olduğu “Uygulamalar ve Sorunlar Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı Çocukların Eğitimi (Kırşehir ve Nevşehir Örneği)’ isimli araştırmasında ülkemizde kayıtlı bulunan okul çağında bulunan yabancı uyruklu çocuklarımızın eğitim-öğretim hakkından yararlanabildiği fakat eğitim-öğretim sürecinde dil, ırk ve inanç çeşitliliğine bağlı gruplaşma, kültürel olarak uyum, okullarına erişimleri, ailelerin ilgisizlikleri, motivasyonların eksik olması, derslere karşı ilgisiz olma belli başlı sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş’ın (2016) Denizli ilindeki yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunlukla bulunduğu okullarda öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar,

sorunlarına buldukları çözümleri ve sorunlara yönelik olarak çözüm önerileri ortaya çıkarmalarını amaçladıkları “İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar” isimli araştırmada; öğretmenlerin karşılaştıkları bu sorunlarının; dil sorunu, yabancı uyruklu öğrencilerin saldırgan-hırçın davranışlar sergiledikleri ve şiddet eğilimi içerisinde olmaları sebebiyle sorunlar yaşadıkları, velilerin de iletişim, öğrencilerinin dersleri ile ilgilenmeme, ödevlerini takip etmeme, ödev yapmama, ders araç gereçlerini getirmeme, derse karşı ilgisizlik, sorumluluk almaktan kaçınma, gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Erdem'in (2017) Afyonkarahisar ili merkezde göçmenlerin çoğunlukla yaşadığı mahallelerdeki ilkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerin yer aldığı sınıflarda sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve sınıf öğretmenlerinin bu sorunlara yönelik olarak çözüm önerilerini belirtmek amacıyla yaptığı “Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Öneriler” adlı çalışmada; eğitim-öğretim sürecinde temel problemlerinin dil problemi olduğu, öğretmenlerinin bu öğrencilerinin materyal gereksinimlerinin olduğu, öğretmenlerinin kullandıkları eğitim-öğretim stratejilerinde dil sorunu gösterim teknikleri ve de görseller kullanılarak üstesinden gelmeye çalıştıkları, öğretmenlerin öğretim içeriği analizini, öğretme stratejilerini, ders materyalleri vb. alanlarda göçmen öğrencilere dönük olarak mesleki gelişimlerinin bulunduğu, görülmüştür.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, katılımcılar, veri toplamada kullanılan araçlar, elde edilen veriler ile bu verilerin analiz edilmesi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın temelinde nitel araştırma seçilmiştir. Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010).

Sultanbeyli Hasanpaşa ilkokulunda yabancı uyruklu öğrencisi bulunan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ile geliştirdikleri çözüm önerilerini, onların tecrübelerine dayalı olarak anlamlandırmaya çalışan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Hasanpaşa İlkokulunda çalışan 24 erkek, 41 bayan toplam 65 öğretmen ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Yapılan araştırma ile zengin bilgi birikimine sahip olduğu ön görülen durumların incelenmesi ve araştırılmasına imkân sağlayan amaçlı örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme yolu seçilmiştir. Maksimum çeşitlilikteki amacımız, çeşitlilik gösteren durumların arasındaki benzer ya da farklı olgu olup olmadığını bulmaya çalışmaktır. Çeşitliliğe göre problemlerin farklı boyutları ile ortaya çıkarılması en önemli amaçlardan biridir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Maksimum çeşitlilik örnekleme yolu seçilen bu araştırmada katılımcı seçiminde 2021- 2022 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Sultanbeyli İlçesindeki Hasanpaşa İlkokulunda yer alan yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflarda görev alan cinsiyet, yaş veya mesleki çalışma süresi bakımından farklı öğretmenlerin olması dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamındaki bu okulda 156

Suriyeli, 2 Pakistan, 1 Azerbaycan ve 1 Özbekistan uyruklu öğrenci toplam olarak 160 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır.

Yapılan araştırmada çalışma grubu bu okulda görev yapan 65 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerden 41 i erkek ve 24 ü bayan öğretmendir. Öğretmenler ortalama 16 yıllık mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 3.1.Araştırmaya katılan öğretmenler ve mesleki deneyim durumlarını gösterir tablo

Katılımcı	Yaş	Mesleki Deneyim	Katılımcı	Yaş	Mesleki Deneyim
<i>E1</i>	48	24 Yıl	K10	38	13 Yıl
<i>E2</i>	42	18 Yıl	K11	39	15 Yıl
<i>E3</i>	38	13 Yıl	K12	52	30 Yıl
<i>E4</i>	38	12 Yıl	K13	48	25 Yıl
<i>E5</i>	32	8 Yıl	K14	39	15 Yıl
<i>E6</i>	36	10 Yıl	K15	35	13 Yıl
<i>E7</i>	39	15 Yıl	K16	50	25 Yıl
<i>E8</i>	37	12 Yıl	K17	37	12 Yıl
<i>E9</i>	35	13 Yıl	K18	35	13 Yıl
<i>E10</i>	31	7 Yıl	K19	38	15 Yıl
<i>E11</i>	32	8 Yıl	K20	39	15 Yıl
<i>E12</i>	38	14 Yıl	K21	38	13 Yıl
<i>E13</i>	32	9Yıl	K22	32	9Yıl
<i>E14</i>	43	20 Yıl	K23	43	20 Yıl
<i>E15</i>	35	12 Yıl	K24	35	12 Yıl
<i>E16</i>	47	22 Yıl	K25	37	22 Yıl
<i>E17</i>	38	14 Yıl	K26	38	15 Yıl
<i>E18</i>	43	20 Yıl	K27	43	20 Yıl
<i>E19</i>	35	10 Yıl	K28	30	6 Yıl
<i>E20</i>	44	25 Yıl	K29	37	15 Yıl
<i>E21</i>	36	12 Yıl	K30	40	16 Yıl
<i>E22</i>	38	14 Yıl	K31	37	14 Yıl
<i>E23</i>	41	16 Yıl	K32	39	15 Yıl
<i>E24</i>	40	15 Yıl	K33	38	15 Yıl
<i>K1</i>	40	15 Yıl	K34	45	18 Yıl

<i>K2</i>	39	14 Yıl	<i>K35</i>	39	14 Yıl
<i>K3</i>	38	12 Yıl	<i>K36</i>	38	14 Yıl
<i>K4</i>	40	15 Yıl	<i>K37</i>	40	15 Yıl
<i>K5</i>	39	14 Yıl	<i>K38</i>	39	15 Yıl
<i>K6</i>	36	11 Yıl	<i>K39</i>	36	11 Yıl
<i>K7</i>	48	22 Yıl	<i>K40</i>	48	22 Yıl
<i>K8</i>	40	16 Yıl	<i>K41</i>	40	15 Yıl

3.3. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma için en önemli verileri toplama aracımız görüşmelerdir. Araştırmalara ilişkin yaşantı veya anlamlandırmaları açığa çıkarabilmek için görüşmelerin araştırma yapanlara sunmuş olduğu etkileşim bu araştırmaya büyük katkı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 80). Nitel araştırma ile gerçekleşen bu araştırmada veriler yabancı uyruklu öğrenci öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda toplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış bu görüşme formumuz üç ana bölümle oluşturulmuş ve 1. bölümünde araştırmaya katılan öğretmenin kişisel bilgilerinin anlaşılabilmesi için gerekli sorular, 2. bölümünde yabancı uyruklu öğrencilerin özelliklerini anlamaya yönelik sorular, 3. bölümünde ise yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaştıkları sorunlar, sorunlarına yönelik olarak çözümleri ve uygulanabilecek çözüm önerileri ile ilgili sorular ve cevaplardan oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere araştırmanın konusu hakkında ön bilgiler verilmiş, görüşmelerin esnasında not alınacağı ve ses kayıt cihazı ile kayıt yapılacağı bilgisi verilmiştir. Araştırma ile ilgili bilgiler paylaşılırken kısaltmalar kullanılacağı, alıntılarının doğrudan paylaşılacağı söylenmiştir. (Öğretmenler " E1, K1" gibi) yapılan ikili görüşmelerin çoğu ortalama 20'şer dk sürmüştür ve bu görüşmeler öğretmenlerin kendilerini en rahat ettikleri yerlerde yapılmaya çalışılmıştır. Görüşmelerde toplanılan veriler ve araştırma için hangi soruların cevaplarının arandığı aşağıda yer almaktadır.

1. Yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerinin özellikleri nasıldır?
2. Öğretmenler Yabancı uyruklu öğrencileriyle ne gibi sorunlar yaşamaktadır?

3. Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan problemlerle ilgili sınıf öğretmenlerinin çözüm etkinlikleri ve önerileri nelerdir?

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmadan çıkan sonuçlara göre, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaştıkları problemleri belirleyebilmek adına karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak açık uçlu sorular sorulmuş ve sonuçlar yarı yapılandırılmış görüşme formları ve gözlem formları kullanılarak toplanmıştır. Sonuçların elde edilmesi ve toplanması aşamasında görüşmelerden ve gözlem yönteminden faydalanılmıştır. Gözlem yönteminde öğretmenler ve öğrenciler rutin yaşantılarında iken doğrudan gözlemlenmiş davranışları araştırmaya dahil edilmiştir. Gözlemler, öğrencilerin dikkatlerini ve ilgilerini dersten uzaklaştırmayacak şekilde dersin doğal akışı içerisinde iken öğretmen ve öğrencilerinin gözlemlenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Yapılan görüşmelerin hepsi yüz yüze olacak şekilde ve önceden kararlaştırılan zamanda gerçekleştirilmiştir. Süre yaklaşık olarak 20 dk.sürmü ve seçilen ortamlar öğretmenlerin kendilerini en rahat hissettikleri yerler olarak belirlenmiştir. Bazen de uzun bölümler olduğunda ses kayıt cihazları kullanılmıştır. Not alınması ve ses kayıt cihazlarının kullanılması için öğretmenlerden gerekli izinler alınmıştır. Hiçbir zorlama yapılmamıştır. Gönüllülük esas alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi ve Süreci

Nitel araştırmada verilerin analizleri, yaşantı ve anlamları bulmaya yönelik olarak yapılan bir çalışmayı ifade eder. Araştırma ile ilgili yapılan içerik analizi verilerin kavramsallaştırılmasını, olguları tanımlayabilmeyi, temaların ortaya çıkarılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 81).İçerik analizinde görüşme, gözlem veya dokümanlar yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların

düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2008: 228- 239).

Sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaştıkları durumlara göre karşılaştıkları sorunlarla ve bunları belirlemeyle ilgili verilerinin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Bu görüşmelerde içerik analizleri:

- Görüşmelerin bilgisayar ortamına alınarak kodlanması
- Verilerin analizi sonucunda temaların oluşturulması
- Kodlar ve temaların uygunluk açısından denetlenmesi ve tanımlama yapılması
- Ortaya çıkan temaların yorumlanarak açıklanması aşamaları izlenerek yapılmıştır.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışmaları

Yapılan araştırma ile ilgili olarak inandırıcılık (iç geçerlik) için, katılımcıların teyidini sağlamak amacı ile yapılan görüşmelere ait veriler yazılmış ve katılımcı öğretmenlerimizin hepsinin onayı alınmıştır. Araştırma sonucunda güvenilirlik için tutarlılık (İç güvenilirlik) sağlanabilmesi aşamalarında ise araştırmada tarafsızlık ilkesi uyarınca görüşme aracı hazırlığında, veri analizleri aşamasında ulaştığımız temalarla ilgili, eğitimler alanında ve nitel araştırmalarda uzmanlaşmış araştırmacıların yardımı alınmıştır. Araştırmayı Teyit edilebilme (dış güvenilirliği) için de yapılan araştırmaya ait görüşme verilerinin analizi işlemi için yapılan kodlamaların, araştırma esnasında alınan tüm notlar ve çalışmaların hepsi saklanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonucu elde edilen verilere yer verilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü sınıflarda eğitim veren öğretmenlerle yapılan çalışma neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin aile ortamının nasıl olduğu, bu öğrencilerle karşılaşılan sorunların neler olduğu, sorunları nasıl çözdükleri ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin neler olduğu ile ilgili 4 temel öge belirlenmiştir. Bu temalara ait öğretmenlerin ifadeleri ve örnekleri aşağıda doğrudan alıntı yapılarak verilmiştir.

4.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Ailelerinin Özellikleri

Tablo 4.1. Hasanpaşa İlkokulu öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin aile özellikleri ile ilgili verdiği cevaplar

Ailelerin Özellikleri	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18	E19	E20	E21	E22	E23	E24	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	
Okul ile İş Birliği İçinde Olanlar		✓	✓			✓		✓		✓	✓	✓				✓			✓			✓		✓	✓						✓		
Dil Problemi Yaşayanlar		✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓
Maddi Durumu Yetersiz Olanlar	✓		✓	✓				✓	✓					✓	✓				✓	✓					✓	✓			✓	✓		✓	

Çözüm Etkinlikleri ve Önerileri	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	K26	K27	K28	K29	K30	K31	K32	K33	K34	K35	K36	K37	K38	K39	K40	
Okul ile İş Birliği İçinde Olanlar	✓	✓			✓			✓			✓			✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓		✓			✓				
Dil Problemi Yaşayanlar	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓			✓			✓	✓	✓	✓
Maddi Durumu Yetersiz Olanlar		✓			✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓					✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓

Öğrencilerle karşılaşılan sorunları çözebilmek ve çözüm yolları geliştirebilmek için ilk önce bu öğrencilerin ailelerini tanımak(nereden gelmişler, niçin gelmişler, nasıl gelmişler, nasıl yaşıyorlar, beklentileri neler...) gereklidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerin özellikleri ile ilgili olarak elde edilen sonuçlar ve elde edilen bulguların neler olduğu aşağıda verilmiştir.Araştırma neticesinde dönütlere göre çoğunlukla, Suriyeli olanların savaş ortamından uzaklaşma ve ailelerini koruma, Pakistanlıların eğitim diğerlerinin ise iş ile ilgili olarak Türkiye'ye geldikleri saptanmıştır. E2 *“Azerbaycanlı olanlar eğitim alma için gelmiş, Türkiye'ye yerleşmişler. Suriyeli olanlar ise savaştan kaçtıkları için gelmişler.”* Şeklinde cevap vererek yabancı uyruklu öğrencilerin velilerinin durumunu açıklamıştır. *Suriyelilerin çoğu maddi durumu kötü olduğu için iki üç aile veya akraba birlikte aynı evi tutuyorlar*”(K12), *“Zaten kalabalık bir aile yapısına sahipler, birde akrabaları ile aynı evi tuttuklarında hem saldırganlık anlamında hem de cinsellik anlamında büyük sıkıntılar oluyor.”*(E4) *Suriyeli öğrencilerimizin aile yapıları dolayısıyla işleri çok daha zor. Evleri çok kalabalık. Evde kaç kişi var dediğimizde sanki mahalleyi sayıyor gibi. Bu öğrenci dersini nasıl tekrar edebilsin, ödevini sağlıklı bir şekilde nasıl yapabilsin, mümkün değil ki. Ancak okuldaki diğer öğrencilerimizin durumu daha iyi görünüyor. Mesela Pakistanlı öğrencileri, velileri araba ile okula bırakıyor. Tek çocuklu bir aileler. Giyimi, kuşamı ve dersleri ile düzgün bir aile ortamı olduğu belli oluyor. (K2)”* *Suriyeli öğrencilerin çoğu 1.sınıfta okuma yazma öğrenemiyor. 2.sınıfa başladıklarında da bildiklerini unutuyorlar. Dolayısıyla 2.sınıfta dersten uzaklaşma daha da artıyor. Söylediklerimizi, yazdıklarımızı anlayamıyorlar. İletişim problemi ile karşı karşıya kalıyorlar. Ne istediğimizi, amacımızı, niyetimizi bilseler belki bir şeyler değişebilir.* E13, K22, K38, K32 konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir; *“Ne ben onları ne de onlar beni anlayabiliyor. Kendimi ifade etmekte zorlanıyorum. (E13).”* *En büyük sorunumuz iletişim ile ilgili yani dil problemi. Dilimizi öğrendiklerinde bazıları bizim çocuklardan bile daha akıllı ve uslu. Derslere daha fazla katılıyor. Dilimizi öğrenemeyenler ise sıkıntı yaşıyor. Niyetimizi söylüyoruz ama anlayamadığı için problem çıkıyor. (K32)”. “Sınıfa yabancı bir öğrenci geldiğinde eğer o sınıfta yabancı bir öğrencimiz var ise ve o öğrenci ile iletişimimiz kuvvetli ise çok şanslı oluyoruz. Çünkü sınıfa yeni gelen öğrenci diğer öğrenci ile iletişimimizi gördüğünde*

oda hevesle hareket edip bir an önce dilini öğrenmeye çalışıyor...” (K38) “Bazı öğrencilerimle hala okuma yazma çalışması yapıyorum. 3.sınıf öğretmeniyim ama 1.sınıf konuları hazırlıyorum. Hem 1. Hem de 3.sınıf okutuyor gibiyim. Sürekli günde 2 sınıf okutuyorum. Haliyle çok yoruluyorum. “

4.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile İlgili Karşılaştıkları Problemler

Tablo 4.2. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılan sorunlara öğretmenlerin verdiği cevaplar

Karşılaşılan Sorunlar	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18	E19	E20	E21	E22	E23	E24	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
Davranış Problemleri	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
İşbirliği Sorunları		√	√			√	√	√		√	√	√	√	√	√	√			√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√
Eğitim- Öğretim Süreci Sorunları	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√

Karşılaşılan Sorunlar	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	K26	K27	K28	K29	K30	K31	K32	K33	K34	K35	K36	K37	K38	K39	K40
Davranış Problemleri	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
İşbirliği Sorunları	√		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√	√
Eğitim- Öğretim Süreci Sorunları	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√

Davranış Problemleri: Yabancı uyruklu öğrencilerin derslerine giren sınıf öğretmenleri bu öğrencilerin genellikle savaş ortamından geldikleri için saldırgan davranış sergiliyorlar. Ayrıca kalabalık aile ortamından geldikleri için uyum sorunu yaşıyorlar. Bir şeyleri zorla elde etmeye çalışıyorlar. Yaşları çok büyük olan öğrencilerde cinsel eğilimler görünüyor. Örneğin; *“Genellikle yabancı uyruklu öğrencilerde saldırganlık eğilimleri ve oyuncak seçiminde veya oynadıkları oyunlarda bile bu etkinin görüldüğü saptanmıştır. Bu öğrenciler tenffüslerde bir birleri ile savaşıma, dövüşme, saldırı, kovalamaca, askercilik gibi oyunlar oynamaktadırlar*

(K36).”“Bahçe nöbetim esnasında bir öğrenciye vurduklarını gördüm. Hemen olay yerine gittiğimde bu öğrenciye niye vuruyorsunuz dediğimde o Suriye 'yi sevmiyormuş, bir daha dönmek istemiyormuş dediler. (K25).” Çoğu öğrenci savaşta bir yakınını kaybetmiş. Ailede erkek çocuk yok ise çoğu ders saatleri dışında dışarıda çalışıyor. Çoğunu sanayilerde görmek mümkün.(K5) "öğrencilerin bazılarının kaldıkları yerler, evleri, okulları, komşuları... bombalanmış, silahlı saldırıya maruz kalmış. Bu çocuklar için artık her şey olağan bir hal gibi görünüyor. Bir yerine zarar gelse hiç sesini çıkartmıyor. Düşse hemen kalkıp yoluna devam ediyor. Acı hissetmiyor veya daha büyük acılar gördükleri için o acıları hiç önemsemiyorlar..."

Davranış problemlerine ilişkin öğretmen (E11) 8 yaşında bir öğrencisinin karşılaştığı sorunu şu şekilde açıkladı: “Bir başka sınıftaki kardeşine aynı sınıftan bir öğrenci vurmuş. Oda vuran öğrenciyi dövmüş. Müdür bey odasına çağırdığında gelmek istemedi. Yerlere yatıyor ama gelmiyordu. Kardeşini de çağırıp diğer çocuklarla birlikte içeri almaya çalıştığımızda hemen girdi, sorun çıkartmadı. Yalnız başına bir şey geleceğinden korktu herhalde. Neler olduğunu sorduğumuzda durumu anlatmaya çalıştı. Kendisini güzel bir şekilde savundu. Kardeşini dövdüklerini söyledi. Kardeşi de oyun oynarken iki üç öğrencinin kendisine saldırdığını söyledi. Diğer çocuklara durumu sorduğumuzda ise kendilerine Suriye'ce bir şeyler söylediğini, kendilerinin de küfür algıladıklarını belirttiler.

Çoğu yabancı uyruklu öğrenci kendisinden daha küçük çocuklarla aynı sınıfta eğitim alıyor. Bunun sebebi gelir gelmez seviyelerine uygun okula gidememeleri. Bu öğrenciler okula geç başladıkları için sınıf ortamında kendisinden çok küçük çocuklarla eğitim almaktan utanıyorlar. Uyum sorunları veya davranış problemleri ile karşılaşılıyorlar. Araştırma neticesinde öğretmenlerin söylemleri şu şekildedir: “Yaşça diğerlerinden büyük olan öğrencilerimiz oyun oynarken veya etkinlik yaparken Türk öğrencilerle yanlışlıkla bile olsa en küçük bir temasta bile diğer öğrenciler tarafından; o bana vurdu, beni itti, bana zarar verdi şeklinde ithamlarla karşılaşılıyorlar.(K10).”“1.sınıfta fazla problem yaşamadık. Ancak yaşı büyüdükçe daha agresifleşti. Diğerlerine zarar vermeye başladı. Uyarmaktan veya kızmaktan anlamıyor. Sürekli uyarıldığında artık uyarının bir anlamı kalmıyor. (E8).”

Okul ile Aile arasındaki İş Birliği Sorunu: Bu araştırmaya katılan öğretmenler genellikle bu öğrencilerin velilerinin dilimizi bilmediği için iletişim kuramadıklarını, bir sorun olduğunda defalarca okula çağrılmalarına rağmen gelmediklerini belirttiler. Ayrıca diğer öğrencileri velilerinin öğrencilerini almaya gelirken bu öğrencilerin evlerine yalnız gittiklerini belirttiler. Örneğin; *“Bu öğrencilerin velilerini defalarca birebir görüşmeye çağırıyoruz gelmiyorlar. Veli toplantılarına zaten katılmıyorlar. Not gönderiyoruz ona da cevap gelmiyor(K6).”* *“Suriyeli çocuğa yeterli bakım ve ilgi de yok...(K33).”* *“Evde çocuklara hiç ders çalıştırmıyorlar, ödev kontrolü zaten yok(E12).”* *“O kadar ilgisizler ki bazen belge almaya geliyorlar, çocuklarının sınıflarını, kademelerini bile bilmiyorlar. (K13).”*

Eğitim-Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar: Sınıf öğretmenleri genellikle yabancı uyruklu öğrencilerinin ödev yapmadığını, defterlerinin düzgün tutulmadığını, derste yazdıklarının bile zorla ve başlarında bekleyerek yazıldığını vurgulamışlardır. Ev ödevi veya tekrar çalışmalarını ise hiç yapamadıklarını, zaten genellikle getirmediklerini söylemişlerdir. Ayrıca bir öğretmenimiz şöyle demiştir: *“sınıftaki yabancı uyruklu öğrencilerim hiç etkinlik yapmıyor, etkinlik kağıtları ya çöpte yada yerlerde geziyor. Ödevin nerede dediğimde kayboldu diyor.(K31).”*

4.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle İlgili Karşılaşılan Problemlere Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Çözüm Etkinlikleri ve Önerileri nelerdir?

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlere yabancı uyruklu öğrenciler ile karşılaşılan sorunlar neticesinde, sorunların çözümü için ne tür etkinlikler yaptıkları ve önerilerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Verdikleri cevaplarla ilgili bulgular elde edilmiş ve bu bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.3.Hasanpaşa İlkokulundaki Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Çözüm Önerileri

Çözüm Etkinlikleri ve Önerileri	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18	E19	E20	E21	E22	E23	E24	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
Veli İşbirliği		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√			√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
Sosyal Aktiviteler		√			√	√	√	√		√	√		√		√	√	√	√			√	√	√	√	√			√			√	
Dil Kursu			√					√						√	√				√						√						√	

Çözüm Etkinlikleri ve Önerileri	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	K26	K27	K28	K29	K30	K31	K32	K33	K34	K35	K36	K37	K38	K39	K40
Veli İşbirliği	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√			√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
Sosyal Aktiviteler	√			√	√	√	√		√	√		√		√	√	√	√			√	√	√	√	√			√			√		
Dil Kursu		√				√	√						√	√				√						√	√					√		

Sınıf öğretmenleri yabancı uyruklu öğrenci velileri ile başta iletişim olmak üzere birçok sorun yaşadıkları, sorunların çözümü için bir araya gelmeye çalıştıklarında ise hiçbir sonuç alamadıklarını ifade etmişlerdir. "*öğrencilere ödevler vererek tekrar çalışmalarını yaptırmaya çalışıyoruz ancak dönüt alamıyoruz*"(K13)

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin çoğunluğu veli ile işbirliğine giderek sorunların çözümüne katkı sağladığını belirtmişlerdir. Örneğin; "*en problemliler öğrencilerle bile iletişime geçebildiğimizde sorunların azaldığını gözlemledik*" (K21), "*öğrencilerin olduğu kadar velilerinin de dil problemini çözmeye çalışarak öğrencilere uygun öğrenme ortamı hazırlamaya çalışıyoruz*" (K24) "*Yabancı uyruklu öğrenciler olağan derslerden ziyade etkinlik içeren derslere ilgi gösteriyorlar, derslere ellerinden geldiğince katılmaya çalışıyorlar. Bu derslerde öğrenebilmek için çaba sarf ediyorlar.*" Konu ile ilgili olarak öğretmenlerinin açıklamaları ise; "*dil eğitimini eğlenceli oyunlarla yapmaya çalıştığımızda özellikle derse ilgi duymayan öğrencilerde derse karşı olan ilgi de çok fazla artış gözlemliyoruz.*"(E11), "*Derste ilgi ve dikkatlerini çekebilecek aktivite yapmaya gayret ediyorum. Katılabilecekleri*

etkinlikler buluyorum." (K16), "eğlenceli, müzikli aktivite ve oyunlarla derslere ilgiyi arttırmaya çalışıyoruz"(K28)

Araştırmaya katılan eğitimcilerin büyük çoğunluğunda karşılaşılan sorunların çözümü ile ilgili sosyal aktivitenin çok önemli olduğu fikri hakim olmaktadır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu sürekli velilerle işbirliği içerisinde olduklarını ders giriş çıkış saatlerinde bir araya gelerek gün içerisinde yaşanan olumlu veya olumsuz durumlarla ilgili görüşüklerini söylemişlerdir. Örneğin; *"Aileler ile sürekli ders çıkışlarında bir araya gelerek öğrencilerin durumları hakkında görüşmeler yapıyoruz " (K7) , " veliler ile sürekli ders giriş çıkış saatlerinde bir araya gelerek problemlerle ilgili fikir alış verişi yapıyoruz" (K20) demiştir.*

Çocuklar oyunlar sayesinde dil gelişimini daha hızlı ilerletebilmektedir. Bu yüzden onların birlikte oynayabileceği okul ortamı oluşturulabilmelidir" (E13), "okulda kültür sanat etkinlikleri yapılmalı, öğrenciler farklı kültürlere ait değerleri görüp birbirlerine saygı duymayı öğrenmeli"(K12)

Araştırma neticesinde bazı öğretmenlerin öğrencilere sınav yapılarak uygun sınıflara alınmalarının daha doğru olduğunu söylemişlerdir. Örneğin *"bence yabancı uyruklu öğrencilere seviye belirleme sınavı ile kayıt yapılmalı. Bir öğrencim 3.sınıfa kayıt yapıldı. Ancak tek kelime Türkçe bilmiyor. Türkçe konuşamıyor."(K21), " benim bir öğrencim 2.sınıfa gidiyor ancak normal yaşı 7.sınıf düzeyinde. Diğerlerine göre her şeyi biliyor.."(K13)demiştir.*

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın neticesinde İstanbul İli Sultanbeyli İlçesi Hasanpaşa İlkokulundaki öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencileri ile karşılaştıkları sorunlar, sorunlara yönelik geliştirdikleri çözümler ve sorunlar yönelik çözüm önerileri irdelenmiştir. Bu bölümde ise araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Okullarında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili, öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları, sorunlara yönelik buldukları çözümler ve karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemek için yapılan bu araştırmada aşağıdaki temel sorunlara ulaşılmıştır.

- İletişim problemi
- Kültürel problemler
- Uyum sorunları
- Davranış sorunları
- Arkadaş ortamına alışamama
- Gruplaşma
- Hazır bulunuşluk farklılığı ve müfredat
- Dikkatini derslere verememe
- Ödevlerini yapabileceği ortamın olmaması
- Kalabalık ev ortamları
- Velilerinin çocuklarla ilgilenecek düzeyde olmaması
- Velinin çocuğu okula göndermek istememesi
- Velisi ile öğretmeni arasındaki iletişim problemi
- Planlamalardaki aksaklıklar
- Eksik eğitim politikaları

Yukarıda belirtilen sorunlara yönelik öğretmenler kendi çözüm yollarını bulmuş ve öğrencilerin eğitim öğretime hızlı bir şekilde adapte olmaları için ilave çaba sarf etmişlerdir. Diğerlerine göre dil becerisi daha iyi olan öğrenci ve velilerden yararlanarak diğer öğrenci ve velilerle iletişim kurulması, sorunların çözümü noktasında büyük yararlar sağlamıştır.

Bazı öğrencilerin velilerinin sadece kayıt dönemi okula geldiği görülmüş ve bundan sonraki süreçte ise öğrenmenin defalarca çağırması sonucunda da yinede okula gelmedikleri görülmüştür. Bu öğrenci ve velilere ulaşma ve okula kazandırma adına iletişim becerisi iyi olan ve ilgili velilerden yardım alınmış onların aracılığı ile büyük yol kat edilmiştir. Özellikle okulun ilk günlerinde bu velilere ulaşım sorunu yaşayan öğretmenler daha sonraki süreçlerde bu tercüman diye tabir ettiğimiz velilerle iş birliğine giderek çok kısa bir sürede sınıfındaki düzen problemini atlatabilmiştir.

Hasanpaşa İlkokulunda öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ile öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar, sorunlar ile ilgili olarak geliştirdikleri çözümleri ve sorunlara yönelik olarak çözüm önerileri olarak da neler olduğunu bulmak için hazırlanan bu çalışmada çok önemli verilere ulaşılmıştır. Öğretmenlerle birlikte yürütülen bu çalışma ile okulda toplamda 160 yabancı uyruklu öğrencinin olduğu ve bunların tamamına yakını (156 öğrenci) Suriye vatandaşıdır. Bu öğrencilerin aileleri genellikle savaş ortamından gelen ailelerdir. Yetim veya öksüz öğrenci sayısı oldukça fazladır. Çok eşlilik de oldukça fazla olup ev içerisinde de yaşayan insan sayısı çok fazladır. Dolayısıyla çocukların okul dışında sağlıklı bir ortamda yetiştikleri de söylenemez. Bu çocukların da okulda uyum sorunu, şiddet veya diğer sorunlarla ortaya çıkmaları da doğal bir sorundur.

Öğretmenler ilk bu öğrencilerle karşılaştıklarında temel sorunları iletişim sorunudur. Karşısındakini anlayamayan bir çocuktan belirli bazı şeyleri yapmasını beklemekte mümkün değildir. Genellikle öğretmenler bu sorunu aşmak için birazda olsa daha iyi Türkçe anlayabilen öğrencileri aracı olarak kullanırlar.

Okula devam eden öğrenciler çok çabuk dil sorununu çözebilmekte iken onların aileleri ise çok uzun bir süre bu sorun ile kaşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerle

yapılan bu araştırma neticesinde anlaşılmıştır ki çoğu zaman ailelerle iletişim kurabilmek için dilimizi çabuk öğrenen bu çocuklardan faydalanılmaktadır.

Araştırma ile bir gerçek daha ortaya konulmuştur ki oda öğrencilerin bu dili öğrenmesinde velilerinin onlara yarardan çok zararının olduğudur. Çünkü ev ortamında velileri onlara göre daha az veya sıfıra yakın dil öğrenebildikleri için kendi dillerini konuşmakta ve çocuk ev ortamında pratik yapamadığı için yeni dili öğrenmede daha çok sorun yaşamaktadır. Yapılması gereken öncelikli olarak bu velilere yönelik olarak dil kursları, diğer velilerle iş birliği-kaynaşma ortamı, dil öğrenebilecekleri okullara yönlendirme, dil öğrenebilecekleri etkinliklere katılmaları için uygun ortamların sağlanması, katılabilecekleri sosyal ortamların hazırlanması vb. öneriler sunulmuştur.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde öneriler yer almaktadır.

- Yabancı uyruklu öğrencilerin adaptasyon sorunu için farklı bir okullarının olması, burada birlikte eğitim görerek dil kursuna katılmaları ve daha sonra en yakın devlet okuluna gitmeleri
- Yabancı uyruklu öğrenciler için ders saatleri dışında da gidebilecekleri eğitim ortamlarının geliştirilmesi
- Öğrencilerin belirli kurslara yönlendirilerek uyum sorunlarının giderilmesi
- Seviyelerine uygun sınıflara yerleştirilmeleri sağlanmalıdır.
- Okula başlamadan önce uyum için gerekli olan anasınıfına gitmeleri.
- Bu öğrencilere uygun eğitim-öğretim programı uygulanmalı. Bebeklik döneminden itibaren hazır bulunuşlukları farklı olduğu için aynı müfredat ile eğitim almaları mümkün değildir.
- Akran gurupları oluşturulmalı. Yaş farkı çok büyük olan öğrenciler farklı sınıflarda veya kurumlarda eğitimine devam etmeli.
- Bu öğrencilerin velilerine yönelik olarak etkinlikler, kurslar ve eğitimler hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Akdemir, B., Duman, M. ve Tunalılar, T. (2016). Uluslararası işgücü pazarının yeni rolü: Kültürel zeka. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25): 29-47.

Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye`ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aman, F. (2012). Bronislaw Malinowski'nin kültür teorisi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1): 135-151.

Arı, Ş. (2010). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören yabancılara Türkçe öğretimi üzerine bir değerlendirme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Black, J. (1988). Work role transitions: A study of americanexpatriatemanagers in Japan. *Journal of Business Studies*, 19(3):277-299.

Çankaya, İ., Öztürk, E. ve Sakar, Y. (2016). Uluslararası öğrenci hareketliliğine ilişkin OECD ülke sıralaması ile ilkokul yöneticilerinin ülke tercihlerinin karşılaştırılması. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5: 33-37.

Danış A. D. (2004). Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye. *Birikim Dergisi*. No. 184-185, ss.216-224.

Ersoy, A. ve Ehtiyar, R, (2015). Kültürel farklılıkların yönetiminde kültürel zekânın rolü: Türk ve yabancı yöneticiler üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm ve Araştırmaları Dergisi*, 26(1): 42-60.

Engin, İ. (1990). Süpürge zanaatçısı örneğinde iki kültürel süreç: kültürlenme ve kültürlenme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafi Fakültesi Dergisi (DTCF)*, 33 (1- 2) : 165169.

Ergün, Ö. (2012). *Türkiye'de Yabancı İş görenlerin Kültürel Uyumlarının İş Başarımına Etkileri*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniv. Sakarya

- Eroğlu, F. (2007). Davranış Bilimleri, Beta Yayını, İstanbul. Enterieva, M. ve Sezgin F. (2016). Türkiye Cumhuriyetlerden Türkiye'ye gelen yükseköğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6: 102115.
- Günay, B. (Ed). (2014). Türkiye'de Okuyan Uluslararası Öğrencilerin Sorunları, *İstanbul Üniv. Avrasya Enstitüsü Yayınları* No: 7.
- Gül, V. ve Kolb, S. (2009). Almanya'da yaşayan genç Türk hastalarda kültürel uyum, iki kültürlülük ve psikiyatrik bozukluklar. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 20(2):138-143.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(4):216-229.
- Kesten, A., Kiroğlu, K. ve Elma, C. (2010). Language and education problems of international students in Turkey. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24: 65-85.
- Kulakoğlu, N. ve Topaloğlu, C. (2017). Kültürel farklılıkların yönetimi sürecinde kültürel zekanın etkinliği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(1): 96-109.
- Kuloğlu, D. (2014). Kültürel Farklılıkların Yönetimi Sürecinde Kültürel Zeka'nın Etkinliği: A Grubu Seyahat Acentaları Yöneticileri Üzerine Bir Alan Araştırması, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh R. ve Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2): 37-50.
- Mercan, N. (2016). Çok kültürlü ortamlarda kültürel ortamlarda kültürel zekanın kültürler arası duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1): 1-13.
- Musaoğlu, B. (2016). Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin entegrasyon süreci. *Türk Dünyası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 12-24.
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. M. ve Şirin, A. (2002). Türkiye'de Öğrenim Gören Türk Ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başa çıkma Tarzları İle

Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2: 477-499.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323- 343.

Özer, M. (2012). Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*.2(1): 10-13.

Özkan, G. ve Güvendir, A., (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya üniversiteleri örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 174-190.

Özorhon, B. ve Altun, H. (2017). Uluslararası ortak girişimlerin başarısında kültürel uyumun etkisinin incelenmesi. *İMO Teknik Dergi*, 476: 7845-7864.

Sadık, E. (2017). *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Sorunları: Türkiye’deki Kosovalı Öğrenciler Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi). Marmara Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Seçkin Ö. (2013). *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyrıklı Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.

Taşkın, D. (2014)., Uluslararası Göç Sorunu Perspektifin de Türkiye.*Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1(18)

Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi Yayınları N. 150, Ankara.

Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2003). İlköğretim Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. 3 (3): 9